

Жири за годишњу награду

*Задужбине Ђурђа, Данице и Јованке Јеленић*

Архив Србије, Карнегијева 2, Београд

Управни одбор *Задужбине Ђурђа, Данице и Јованке Јеленић*, именовао је Жири за додељивање годишње награде Задужбине из области архивистике и историографије, у саставу др Радмила Радић, научни саветник, Институт за новију историју Србије, председник жирија, др Милан Кољанин, виши научни сарадник, Институт за савремену историју и др Александра Новаков, научни сарадник и секретар Српског биографског речника.

На седници Жирија за доделу *Годишње награде Ђурђа Н. Јеленића, управника државне архиве од 1929. до 1938. године*, одржаној 28. новембра 2016. разматрани су сви радови приспели у предвиђеном року. Након изношења мишљења свих чланова о приспелим радовима на овогодишњи конкурс, донета је једногласна

#### ОДЛУКА

да се Награда Ђурђа И. Јеленића за 2016. годину равноправно додели двома књигама: *Пут документа*, коју су приредили Весна Башић и Зоран Стевановић, архивисти Архива Војводине, а издао Архив Војводине и др Миомиру Гаталовићу, научном сараднику Института за савремену историју у Београду за књигу: *Косово и Метохија у државној политици Југославије 1958–1965*. у издању Института за савремену историју и Друштва историчара Србије „Стојан Новаковић“. Обе књиге су објављене у 2016. години.

Жири је одлуку о додели прве награде донео уз следеће

#### ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Књига *Пут документа. Методе и резултати истраживања времена настанка најстаријих докумената у Архиву Војводине*, коју су приредили Зоран Стевановић и Весна Башић је свеобухватна студија, права реткост у домаћој архивистици, која ће бити важан приручник за архивисте, али и стручњаке других дисциплина које се баве проучавањем старих докумената и културне баштине уопште.

Ова књига доноси извештај о истраживањима и стручним анализама архивске грађе Архива Војводине и резултате у погледу проучавања и утврђивања њеног порекла, времена и места настанка, писма и језика, као и садржаја. За потребе овог издања, у

књигу су уврштени поред радова Зорана Стевановића и Весне Башић, и радови Радмиле Петровић, мр Лидије Мустеданагић, др Наташе Тодоровић, Бранимира Андрића, др Небојше Порчића, Владана Тријића, др Доминика Стуцмана, др Инес Крајцар Бонић, Наде Хорватинчић и Ђерђа Мора. Ради се о стручњацима из различитих области: архивиста, библиотекара, палеографа, археографа, филигранолога, библиографа, историчара књижевности, конзерватора, физичара, хемичара, микробиолога и фармацеута. Обележавање девет деценија рада од оснивања Архива Војводине крунисано је овом изузетном монографијом о научној потврди старосне вредности кодекса – књига и пергамената археографско-палеографском анализом, мерењем радиоактивним изотопом угљеника, те проучавањем папира и водених знакова. *Пут докумената* открива садржај изгубљеног ковчега Рудолфа Шмита, управника Архива под окупацијом и до сада најстарије архивске документе у Архиву Војводине као и пергамент - *Бревијар* из 13. века, који спада у ред најстаријих докумената који се чувају у архивима Републике Србије. Показујући како мултидисциплинарна истраживања могу да се примене успешно у проучавању и заштити архивских докумената и какав значај у свему томе имају архивисти, ова монографија ће свакако представљати прекретницу у даљем развоју архивистике.

Друга награђена књига носи наслов *Косово и Метохија у државној политици Југославије 1958–1965*, научног сарадника у Институту за савремену историју др Момира Гаталовића. Ова монографија заснована је на необјављеној грађи из Архива Југославије, Архива Србије, Дипломатског архива Министарства спољних послова Републике Србије и Војног архива, као и на објављеним изворима, мемоарским белешкама, штампи и историографској литератури. Хронолошки оквир теме одређен је раздобљем између одржавања Седмог конгреса СКЈ 1958. године и доношења Закона о Фонду федерације за кредитирање привредног развоја привредно недовољно развијених република и крајева 1965. године. Аутор је настојао и у томе успео, да прошири и утврди научна сазнања о политичком утицају који је југословенска држава вршила на простору Косова и Метохије као њеном најзаосталијем делу у наведеном периоду, односно дође до закључака каква је била суштина те политике, на који начин је она спровођена, шта је њоме намеравао да се постигне и какви су били њени резултати.

Монографија *Косово и Метохија у државној политици Југославије 1958–1965*. се састоји од пет поглавља уз примену хронолошког и тематског приступа. У Уводу монографије сажето су представљене основне карактеристике Косова и Метохије и приказана историја овог простора од времена Берлинског конгреса 1878. до средине

педесетих година XX века, са нагласком на однос две тамошње најбројније националне групације – Срба и Албанаца. Посебно су наглашена питања везана за одлуке Прве призренске лиге 1878. године, последице балканских ратова 1912–1913, дешавања за време Првог светског рата 1914–1918, актуелности међуратног периода током постојања Краљевине СХС, то јест Краљевине Југославије, потреса које је донео Други светски рат 1941–1944. и трендова послератног периода социјалистичке изградње ФНР Југославије закључно са 1957. годином. Прва три поглавља посвећена политичкој, правној и друштвеној историји, а последња два економској и културно-просветно-здравственој историји Косова и Метохије са проучавањем аспекта државне политике Југославије према овом простору. Аутор закључује да је државна политика излагања у сусрет захтевима и потребама становништва албанске националности на Косову и Метохији, од 1958. до 1965. године била вођена пре свега жељом да се „пацификују иредентистичке тежње“. Односно, да се кроз повећана економска улагања, бољу кадровску заступљеност у државним, партијским и друштвеним органима, дозвољавање успостављања присних веза са матицом Албанијом и толерисање различитих ексцеса они учине лојалним грађанима Југославије. То је посебно било уочљиво од Брионског пленума из 1966. године, када је Покрајина поступно кроз уставну реформу стекла већу самосталност унутар Југословенске федерације. Међутим, како наглашава аутор, наведени процес чињен је на штету неалбанских народа на Косову и Метохији, који су на различите начине били свесно дискриминисани од стране државних органа и приморавани на исељавање, а што је оставило последице трајног неразумевања у међунационалним односима.

Млади историчар др Гаталовић је веома успешно и целовито представио догађаје и процесе који су се одвијали на Косову и Метохији у годинама 1958-1965. Монографија је тематски нова, фактографски изузетно богата и садржајна.

Честитамо ауторима награђених дела.

У Београду, 7. децембар 2016. године

Др Радмила Радић, научни саветник, председник Жирија

Др Милан Кољанин, виши научни сарадник, члан Жирија

Др Александра Новаков, научни сарадник, члан Жирија